

Môn thứ 7: QUÁN CÓ, KHÔNG CÓ

Lại nữa, tất cả pháp không. Vì sao? Vì có, không có một thời điểm không thể được, không phải một thời điểm cũng không thể được, như nói:

*Có, không không một thời
Lìa không, có cũng không
Không lìa không, có có
Có tức nên thường không.*

Tánh chất có, không mâu thuẫn với nhau. Trong một pháp không nên có chung. Như lúc sinh, không có tử. Khi tử không có sinh, sự này đã nói trong Trung Luận. Nếu cho, lìa không có mà có cái có, tức không có lỗi, thì điều này không đúng. Vì sao? Vì đã lìa không có, làm sao cái có có. Như thuyết trước đã nói: Khi pháp sinh, có bảy pháp cùng sinh chung với tự thể? Như trong A-tỳ-đàm nói: Có, sinh chung với vô thường. Vì vô thường là tướng diệt, nên gọi vô thường. Thế nên, lìa không có, thì cái có không sinh. Nếu không lìa vô thường, mà có cái có sinh, thì có ấy tức là thường không có. Nếu cái có là thường không có, thì đầu tiên không có trụ, vì thường là hư hoại, mà thật ra có trụ, thế nên cái có không là thường không có. Nếu lìa vô thường mà có cái có sinh, thì điều này cũng không đúng. Vì sao? Vì lìa vô thường, thật sự cái có không sinh.

Hỏi: Lúc có sinh đã có vô thường mà chưa phát, khi diệt mới phát hư hoại có này. Như vậy, sinh, trụ, diệt, lão được, đều chờ đợi thời gian mà phát. Lúc cái có khởi thì sinh là dụng làm cho cái có sinh. giữ khoảng sinh, diệt, thì trú là công dụng, duy trì cái có này. Lúc diệt thì vô thường là tác dụng, diệt cái có này. Lão biến đổi sinh đến trụ, biến đổi trụ đến diệt, vô thường tức là hoại cái được thường, làm cho bốn sự thành tự. Thế nên, tuy “có” sinh chung với vô thường mà không phải là thường không có?

Đáp: Ông nói vô thường là tướng diệt mà sinh chung với “có” thì lúc sinh ra “có” phải là hoại, lúc hoại thì “có” phải là sinh.

Hơn nữa, sinh, diệt đều cùng không có. Vì sao? Vì lúc diệt không nên có sinh, khi sinh không nên có diệt, vì sinh diệt mâu thuẫn với nhau.

Lại nữa, pháp của ông nói: vô thường sinh chung với trụ thì lúc có hoại, phải không có trụ, hoặc trụ thì không có hoại. Vì sao? Vì trụ, hoại mâu thuẫn với nhau. Lúc lão không có trụ, khi trụ không có lão,

thế nên, ông nói: Sinh, trụ, diệt, lão cùng với vô thường mà được sinh chung từ xưa đến nay đây tức là lầm lẫn. Vì sao? Vì cái có này nếu sinh chung với vô thường, mà vô thường là tướng hoại. Thông thường lúc vật thể sinh, thì không có tướng hoại, khi trụ cũng không có tướng hoại. Bấy giờ, chẳng phải là không có tướng vô thường chăng? Như vì có thể nhận thức, nên gọi là thức, không thể nhận thức tức là không có tướng thức, vì có thể tiếp nhận nên gọi là thọ. Không thể tiếp nhận, tức là không có tướng thọ. Vì có thể suy nghĩ nên gọi là niệm, không thể suy nghĩ tức là không có tướng của niệm. Khởi là tướng sinh, không khởi thì không phải tướng sinh. Gồm thâu, gìn giữ là tướng trụ, không gồm thâu, gìn giữ, tức là không phải tướng trụ. Chuyển biến là tướng lão, không chuyển biến thì không phải tướng lão. Thọ mạng diệt là tướng tử, thọ mạng không diệt thì không phải tướng tử.

Như thế hoại là tướng vô thường, lìa hoại là không phải tướng vô thường. Nếu lúc sinh, trụ dù có vô thường, nhưng không thể làm hư hoại cái có. Về sau, có thể phá hoại cái có, thì đâu dùng đến sinh chung? Như vậy, lẽ ra tùy thuộc lúc cái có hoại mới có vô thường. Thế nên, dù vô thường sinh chung, nhưng mãi về sau mới hoại cái có thì việc này không đúng.

Như thế, có, không có chung không thành, không chung cũng không thành. Vì thế nên có, không có là “không”. Vì có, không có là “không”, nên tất cả hữu vi “không”. Vì tất cả hữu vi đều “không”, nên vô vi cũng “không”, vì hữu vi, vô vi “không”, nên chúng sinh cũng “không”.
